

Szymon Bachrynowski

"Internet i demokracja : ewolucja systemu politycznego", Przemysław Maj, Rzeszów 2009 : [recenzja]

Polityka i Społeczeństwo nr 7, 231-234

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Szymon Bachrynowski

**PRZEMYSŁAW MAJ: *INTERNET I DEMOKRACJA.
EWOLUCJA SYSTEMU POLITYCZNEGO*
WYDAWNICTWO UNIWERSYTETU RZESZOWSKIEGO,
RZESZÓW 2009, 266 SS.**

Autor podjął bardzo istotny z wielu powodów problem badawczy. Warto podkreślić, że recenzowana książka wypełnia istniejącą lukę bibliograficzną na polskim rynku wydawniczym. Tematyka szeroko rozumianych nowych technologii jest słabo reprezentowana w polskiej literaturze politologicznej. Wprawdzie problematykę związków Internetu ze światem polityki już od kilku lat zajmuje się Agnieszka Rothert (zob. Rothert 2001, 2003, 2006; Bógdał-Brzezińska, Gawrycki 2003; Lissewski 2002) i inni badacze, to jednak prezentowana książka Przemysława Maja jest właściwie pierwszą w naszym kraju publikacją naukową z zakresu nauk politycznych w pełni traktującą o wpływie sieci Web na demokratyczny system polityczny. Aktualność tematyki oraz polityczność podjętych przez Autora zagadnień (Internet, demokracja, ewolucja systemu politycznego) jest bezsporna i nie wymaga chyba głębszych uzasadnień. Zaznaczmy, iż ze wszech miar uprawniony jest wniosek, że jeśli sieć Internet jest wciąż zjawiskiem bardzo dynamicznym i wpływa w wielu wymiarach na funkcjonujące systemy polityczne (w tym również, a może przede wszystkim – na demokrację), to one również podlegają ciągłej ewolucji.

Przemysław Maj oparł swoje wnioski na rzetelnie przeprowadzonych pionierskich badaniach politologicznych. Warsztat metodologiczny, logiczność wywodu naukowego, zasadność stawianych hipotez badawczych i celność wniosków poznawczych Autora należy ocenić bardzo wysoko. Książka posiada znaczący walor kognitywny (oparcie na własnych badaniach i istniejącej literaturze przedmiotu) oraz użyteczny (może być wykorzystywana z powodzeniem w dydaktyce), a także została napisana poprawnym, przejrzystym i logicznym językiem naukowym.

Monografia jest skonstruowana przez Autora w sposób problemowo-rzeczowy i składa się ze: wstępu, czterech rozdziałów, zakończenia, wykazu źródeł i literatury, spisu tabel, schematów i zdjęć oraz indeksu osobowego, przez co w pełni spełnia wymogi nowoczesnej publikacji naukowej. Pod względem edycyjnym publikacja nie budzi zastrzeżeń.

We wstępie przedstawione zostały założenia metodologiczne przyświecające Autorowi podczas przeprowadzenia badań oraz przygotowania monografii. Główną metodą badawczą była analiza systemowa, stąd dedukcjonizm stał się sposobem formułowania uogólnień (Wstęp, s. 11). Autor przedstawił podstawowe cztery założenia (hipotezy) opracowania (Wstęp, s. 11–12): 1) podmioty polityczne działające w demokracji kształtują efektywnie proces adaptacji systemu politycznego; 2) możliwa jest analiza wpływu Internetu na demokrację (w ujęciu podmiotowym – zbiór państw o modelu demokracji skonsolidowanej, przy przyjęciu 50-procentowej klauzuli penetracji internetowej); 3) Internet kształtuje system polityczny w sposób ewolucyjny; 4) Internet wykreował cyberprzestrzeń (nową przestrzeń społeczną), którą podmioty polityki wykorzystują do realizacji własnych, partykularnych celów.

Rozdział 1 „Pojęcia – definicje, istota, zakres” zawiera prezentację kluczowych kategorii teoretycznych związanych z tematem monografii, takich jak: 1) demokracja; 2) system polityczny; 3) cyberprzestrzeń (e-government, e-demokracja). Autor w rozdziale tym analizuje również związki pomiędzy Internetem, cyberprzestrzenią oraz demokracją.

W rozdziale 2 „Wpływ Internetu na funkcjonowanie władzy państwowej” dokonano analizy sposobu oddziaływania cyberprzestrzeni na władzę państwową. Autor uznał, że w odniesieniu do organów władzy ustawodawczej i wykonawczej możliwe było poddanie analizie zmian strukturalnych i funkcjonalnych, natomiast w przypadku władzy sądowniczej i instytucji ochrony prawnej zasadny był – jego zdaniem – dwuczęściowy podział o charakterze podmiotowym (Wstęp, s. 10). W opinii Przemysława Maja wpływ sieci na system sądownictwa nie pozwala jeszcze na wyodrębnienie problemów strukturalnych i funkcjonalnych (Wstęp, s. 10). Co jest warte podkreślenia, rozważania Autora na temat wpływu Internetu na władzę były w dużym stopniu oparte na własnych badaniach.

Rozdział 3 „Wpływ Internetu na rozwój niepaństwowej sfery publicznej” stanowi analizę wpływu sieci Web na specyficzne instytucje sfery publicznej niezwiązane bezpośrednio z władzą państwową, takie

jak: partie polityczne, grupy nacisku, ruchy społeczne, samorząd terytorialny, związki zawodowe oraz „społeczności wirtualne” (Wstęp, s. 10–11). W związku z różnorodnością analizowanych podmiotów ten rozdział – jak sam Autor podkreśla – ma charakter dość heterogeniczny (Wstęp, s. 10).

W rozdziale ostatnim – czwartym – „Wpływ Internetu na ewolucję zasad demokracji”, Autor postawił sobie za cel odnalezienie odpowiedzi na pytanie: czy Internet spowodował zmiany w interpretacji zasad demokracji? W związku z tym struktura tego rozdziału została zdeteminowana przez cztery reguły właściwe systemowi demokratycznemu, takie jak: 1) równość; 2) wolność; 3) transparentność; 4) partycypacja. Przeanalizowano wpływ sieci na poszczególne zasady demokracji (Wstęp, s. 11).

Wnioski końcowe Autora umieszczone zostały w zakończeniu. Jego zdaniem Internet nie spowodował radykalnego przewartościowania reguł demokracji, natomiast wpłynął na dynamizację funkcjonującego systemu politycznego i jego instytucji (Zakończenie, s. 233). Według Przemysława Maja sieć Web wyraźnie zwiększyła skuteczność i efektywność systemu politycznego (Zakończenie, s. 233).

Autor sformułował sześć tez, które stanowią konkluzję niniejszego opracowania: 1) polityka wirtualna jest odbiciem rzeczywistego obrazu świata polityki i nie stanowi zagrożenia dla demokracji; 2) Internet sprzyja silnym podmiotom polityki (państwom, partiom politycznym, ruchom społecznym itp.); 3) cyberprzestrzeń wpływa na system demokratyczny, ale go nie rewolucjonizuje; 4) Sieć globalna przyczyniła się do przemodelowania podziałów społecznych; 5) Podmioty społeczne wykorzystują Internet w swojej aktywności, co powoduje zmiany w ich organizacji i funkcjach; 6) Cyberprzestrzeń prawdopodobnie nie będzie podlegać pełnej kontroli państwa demokratycznego (Zakończenie, s. 234).

Podsumowując, książka Przemysława Maja jest pozycją bardzo wartościową i potrzebną na rynku wydawniczym w wielu wymiarach. Po pierwsze, posiada znaczący walor poznawczy (aktualność tematu, oparcie na pionierskich badaniach, jasność i klarowność wywodu). Po drugie, monografia może być stosowana w dydaktyce przedmiotów politologicznych (m.in. na kierunkach: politologia, stosunki międzynarodowe, europeistyka, dziennikarstwo), co świadczy o jej istotnym aspekcie użytkowym. Po trzecie, na uwagę zasługuje dbałość o szeroko rozumiany wymiar estetyczny. Książka jest wydana w sposób staranny pod względem edycyjnym. Autor udowodnił, że jest dojrzałym bada-

czem ze znakomitym warsztatem metodologicznym i nie boi się formułować samodzielnych wniosków. Publikacja jest godna polecenia.

Bibliografia

- Bógdał-Brzezińska A., Gawrycki M.F., 2003, *Cyberterroryzm i problemy bezpieczeństwa informacyjnego we współczesnym świecie*, Warszawa.
- Lissewski P., 2002, *Cyberdemokracja? Internetowe iluzje*, „Przegląd Politologiczny”, nr 3.
- Rothert A., 2001, *DEMO-NET: wirtualna projekcja rzeczywistości*, Warszawa.
- Rothert A., 2003, *Technopolis: wirtualne sieci polityczne*, Warszawa.
- Rothert A. 2006, *Między chaosem a porządkiem*, Warszawa.